

# NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik a szüneteket kivéve havonként kétszer egy íven. Előfizetési ár egy évre 2 frt, fél évre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.

Gy. Csepreghy Károly, Ernyei Lajos, Dr. Komlóssy Ferenc, Vadász György, Vágölgyi Béla s többek közreműködésével kiadja

**ZELLICER JÓZSEF,**  
tanítóképző igazgatótanár.

Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népinevelő” kiadóhivatalához Nagyszombat-ba küldendők.

TARTALOM: Kérelem. A szerkesztőség. — Szt. István királyunk emléke. Ernyei Lajos. — Szervezkedjünk! Zelliger József. — Egyleti élet. — Vegyes.

## Kérelem.

Miután a ft. esperes urak által vezetett papi kerületi gyűlések igen alkalmasak arra, hogy életrevaló eszmék megtestesíttessenek, a ft. kerületi esperesekhez azon tiszteletteljes kérelemmel fordulunk, szíveskedjenek lapunkat és a most fölvetett kath. tanítóegyletek tervét paptársaiknak és ezek útján tanítóiknak becses figyelmébe ajánlani. **A szerkesztőség.**

## Szt. István királyunk emléke.

Legtekintélyesebb napi lapjaink egyike, a szt. István emlékére tett adakozások fölött elmélkedvén, a többi közt azt mondja, hogy „a szegényebbek, a tanítók és a gyermekek adakoztak eddig legtöbbet.”

A tanítók és a gyermekek! E kegyeletet, mely áldozatra készíti már a kisdedeket, a tanítók ápolták a gyermekek ártatlan szívében, s most az egész nemzet előtt ki van mondva, hogy fáradságukat siker koszorúzza.

Ez hazaszeretet, mert tettekről szól; ez megbecsülése a magyar nemzetnek, mert szt. királyának érdekében történik; ez biztosíték az ország jövőjére, mert azon két tényezővel van rokonságban, melyek nélkül fönn nem állhat, t. i. a keresztény- és nemzeti érzülettel.

Jól végzett munkájuk fölött nyugodt lélekkel tekinthetnek végig a tanítók!

De az a kérdés, hogy mindnyájan-e?

Vagy csak egyesek kiváltsága e dicsőség? Vagy csak egyesek kötelessége ápolni a hazaszeretetet és a hálát nemzetünk kimagasló alakjai iránt tanítványaik szívében? —

Egy pár év múlva ezer éve lesz, hogy annyi vész s balszerencse után, él magyar e hazán.

Dicső dolog! Hazánk földjén a magyarok előtt a legerőteljesebb népek sem tudtak állandó hazát alkotni; — és a magyar immár ezer év óta lakja azt. Vérellé vált a földjét, s magasra nőttek az új barázdán és régi hősökön kalászaik; vérellé pecsételte meg alkotmányát is, és a véresepek erősen összetarták alkotmányunk épületét ezer éven át.

Most egy nagy ünnephez készülünk. Vissza akarjuk adni a rég megérdemelt dicsőséget annak, a ki nekünk hazát adott; hazát, melynél szebb alig van a föld kerek-ségén, mert ha a föld Isten kalapja, úgy hazánk bokréta rajta; hazát, melynek említésére földobog a szív, és a sorvasztó vi-szonyok által sajtott könyv elpárolog a szeretet hevében.

Szt. István emléke — hisszük — állni fog. — S álljon is! Lássa Európa, minde-nik térd hajoljon meg, nyomja le a féltisz-telet, félrettegés előtte. Álljon a szobor egy hegyen, de olyanon, melyet úgy hord össze e hazának minden embere, s lelkesítse a közös munkánál a közös érzelem.

És a nemzet körül fogja állni az ünnepeket szobrát, hogy áldást kérjen az első szent magyartól, áldást koronájának örökösére, hogy végig lássa roppant helyzetét; áldást önmagára, hogy tegye a jóra munkássá, hogy mit emberész és kéz kivíhat, ne várja mástól mint szerencsedíjat; áldást a haza földjére, hogy mint az őskor boldog édene dúsan virítson béreen, síkon át; áldást alkotmányos szabadságunkra, hogy megértsük e nagy szózatot, hogy túrni tudjuk mint szent közjogot, hogy tiszteljük azt a törvény ére szavában, s ha vinni kell — a vérnek biborában.

Mily dicső dolog volna, ha a hazának legalább fiatalabb polgárai, a nemzet reménye, mind magyar nyelven tudná elrebegni az üdvözlő szavakat, melyekre fakadnia kell, ha majd a szobor felé közelít!

És ez megtörténhetnék!

Tudjuk a módját, bírjuk az eszközt.

A magyar nyelv tanítása kötelező minden, bármily tannyelvű népiskolában.

Istenem, be! sokat lármáztak e törvény ellen nemzetünk jóakarói, és sikerült hálójukba keríteni nem egy tanítót. S ha nyiltan nem, titokban most is duzzognak ellene.

Veszélyeztetve látják általa a többi nemzetiségeket.

De ez csak ráfogás, rút hazudság. Ezt sem a törvény betűjéből, sem szelleméből, sem a gyakorlatból kimutatni nem képesek.

Nem akart a magyar országgyűlés okosabb lenni, mikor e törvényt megalkotá, szót. Istvánnál, a ki maga mondta, hogy a több nyelvű ország a legerősebb. Természetesen úgy, ha mind a mellett meg van nála az egység a nyelvben is: nem hogy némelyek elnyomattassanak, hanem egyet elsőnek, hivatalosnak elismerjenek. A középkor szokása szerint sokáig a latin volt a hivatalos nyelv: de ettől később eltértek Európa nemzetei, s mindegyik saját nyelvét kezdte használni, miért ne tehetne volna ezt saját államában a magyar is, különösen, miután minden más honi nyelvnek lét- és fejlődhetési jogát érintetlenül hagyta. Hiszen a

kongressusokon, a hol több állam teljhatalmú képviselői vesznek részt és tanácskoznak az államok közös ügyei fölött, ott is csak egy a hivatalos nyelv — eddig a francia — és senkinek eszébe nem jut e miatt panaszt emelni, mintha a többi elnyomatnék.

A magyarnak mint számra rézve is túlsúlyban lévő vezér nemzetnek joga van saját államában saját nyelvét tenni hivatalosnak. A megyék, községek, úgy szintén iskolák a bennök többségben lévő nemzetiség nyelvét használják; de miután csak egy magyar állam van, s mint magyar csak egy lehet: kell, hogy létezzék egy nyelvi kapocs, mely a különféleséget egységessé teszi. Ha megszűnnék államunk magyar lenni, akár mivé lenne aztán, akkor is csak egy hivatalos nyelve lesz, és a többi nemzetiségeknek az sem adhat majd nagyobb jogokat és szabadságot, mint a minőket a magyar adott társnemzeteinek.

Már a híres „Ratio educationis“ (a nevelés módja) is, ezelőtt vagy száz esztendővel, szükségesnek mondta a magyar nyelv tudását, s azért is így rendelkezik: „Mindenkinek belátja, hogy a magyar nyelv minden honi polgárnak szükséges: s azért ország-szerre nagy és folytonos gond fordítassék arra, hogy e nyelvet a fiatalság elsajátítsa.“

A magyar nyelv általános tanításának törvénye a leghelyesebb és legigazságosabb intézkedése országgyűlésünknek. Ez által megnyitja az ajtót minden polgárának oly hivatalokra is, melyek e nyelv tudása nélkül el nem nyerhetők. És a mindennapi tapasztalás arról győz meg, hogy sok nem magyar ajkunak született, de később a magyar nyelvet elsajátított polgár a legtekintélyesebb közhivatalokat foglalja el. Csak megbélyegzett panszlávokat szoktak pl. viszszaszorítani, s ezeknek nem árt, mert különben ők ártanának. Ők ártanának, a kik nyakukba varták a kolompot és minden áron mártírjai akarnak lenni állítólag elnyomott nemzetiségüknek. — A népet könnyen félre vezethetik s megtörténhetik pl. hogy becsületes tót népünk, melynek története

szt. István ideje óta egy a magyaréval; mely itt a fölvidéken 48-ban is kevés kivétellel a magyar ügynek szolgált mint saját ügyének; megtörténhetik mondom, hogy e szegény jó hiszemű népet félrevezethetik, de ezért ők lesznek felelősek Isten és a történet előtt. A népnek mindenki meg fog bocsátani, de ha a tanítók is kezet fognak a bujtogatókkal, őket nem fogja kimenteni semmi sem, mert ők tudták, hogy téves, közjó ellenes az irány, melybe magukat sodortatták.

Sőt a tanítók lesznek a legfelelősebbek. Ha ők meghiusítják a magyar nyelv tanításának kötelező voltát, miután egy egész nemzedékre kiható erővel bír az ő iskolai működésük, nemcsak egyszer, hanem egy egész ember öltöire válnak törvényszegőkké, s azok, kik majd a tanítók törvényszegő hanyagsága folytán fogják nélkülözni a magyar nyelv tudását, vagy legalább a kedvet hozzá, tanítóikat fogják átkozni, ha elzárva látandják maguk előtt a pályát, melyen haszonnal működhetnének.

Ezt kellene megfontolnia minden tanítónak, mielőtt markába csap valamelyik vérmes pangermán vagy panszlávnak, s mielőtt kimondaná a harci jelszót: *bratia, nedajme sa!*

Ha pedig hivatalos nyomást akarnak gyakorolni a tanítóra előljárói, s mintegy kényszerítve akarnák beleugratni a nemzeti fanatismusba, abba, mely tüzet okád a magyarra: ott van e törvény, megvédi őt az.

Mátyás király meghalt ugyan, de hál Istennek az igazság még nem halt meg egészen. „Nem halt meg a leányzó, hanem csak alszik.“ Ott egyenlően mérnek papnak, iskolaszéknek, egész községnek. Inkább egykét ember legyen ellenségem, mint egy egész nemzet.

Ezt úgy értjük, ha már a szakadást nem lehetne elkerülni. Nem uszítjuk egymás ellen az embereket, csak a módját mondtuk meg, hogyan kell esetleges kényszerítésektől megmenekedni. Egyetértés, kölcsönös respektálás legyen a jelszó, de csak

a törvény sáncain belül. Aki tovább megy, érezze a törvény súlyát. —

Ki lett mondva, hogy szt. István emlékére eddig legtöbbet a tanítók és a gyermekek adtak.

Ez sokat mond, mert arról tanuskodik, hogy tanítóink legnagyobb része magyar szellemű; de még többet mondana, ha minden tanító át volna hatva e szellemtől, mert ez meg azt eredményezné és mutatná, hogy még többen adakoznának, s hogy tanítóink mind tisztelik a törvényt.

Akkor az ezredéves ünnepen, ha poros, elnyűtt ruhában is, de emelt fővel állhatnának oda tanítóink neveltjeikkel együtt a közös haza közös védszentjének szobra elé. Emelt fővel mondom, mert ők maguk is segítettek az építésnél, és nem dobálták sárral szt. Istvánt, ki a magyar állam védszárnyai alá helyezte országának minden népeit.

Ha van irigyelni való dicsőség, ugy ez az.

Erre törekedjünk!

*Ernyei Lajos.*

### **Szervezkedjünk!**

Alig küldetett szét a „Népnevelő“-nek I. száma, érdektársainktól már is elismerő leveleket vettünk a kath. tanítóegyleteket illetőleg. S ez csakugyan életkérdés, s azért vele közelebbről s tüzetesen foglalkozni el-tökélt szándékunk.

Nem helyeselhetjük ugyanis a megyei általános tanítóegyleteket azon oknál fogva, mivel a közel mult országos képviselői tanítógyűlés rólunk nélkülünk hozott határozatokat, minthogy csakis ezek voltak feljogosítva oda képviselőket küldeni. Ebből kirí, mintha a kath. néptanítók csak olyan tényezők volnának, kik semmit sem nyomnak a latban; látszik, mintha a közös s állami tanítók kiváltságokkal bírnának. Bennünket kath. tanítókat, kik a tanítóságnak majdnem 9 tizedét, tehát zömét képezzük, mel-lőztek. Hogy ez továbbra is így nem ma-

radhat, a mult nyári képviseleti gyűlés után, azt hisszük, hogy úgy egyes kath. tanítók, mint egész tanítótestületek, természetesnek fogják találni. Az a 2—3 kath. küldött úgy sem számít. A válaszfalat a törvény emelte.

Ha rólunk akarnak határozatokat hozni, nem tehetik azt nélkülünk. A méltányosság elve itt is alkalmazásba hozandó.

Hogy tehát az országos képviseleti tanítógyűlés bennünket készen találjon, szervezkednünk, tömörülnünk kell. A tér kijelöltetett számunkra, foglaljuk hát el. Ne riaszszon vissza semmi. Nekünk ép oly jogaink vannak, mint az ellentábornak, hisz kötelességeink egyenlők amazokéval. Élünk tehát jogainkkal!

Ilyen előzmények után kötelességünk a kath. tanítóegyletek eszméjével tüzetesen foglalkozni, és meg nem nyugszunk, míg azok nem jönnek létre. Ha kezdeményezésünket nem is fogja egyelőre siker koronázni, azért nyugodtak leszünk, hisz szép és üdvös eszméért harcoltunk. De reméljük, hogy társaink megértik a kor intő szózatát s lelkesülten csoportosulnak zászlónk köré. Ránk ismernek, a régi harcosokra.

Kath. kartársak! Csoportosuljatok! Élni vagy halni; közép út nincs. Egyezkedni, nem egyezkedhetünk. Kivel egyezkedjünk? Ellenlábás kartársainkkal? Ez neveltséges és merész óhaj. Egyenlő kötelességeket rótt ránk a törvény, ezekből nem enged egy árva betűt sem; jogainkból pedig nem engedhetünk mi. Eleget voltunk engedékenyek, de eljött az idő. Föl tehát kath. kartársak, int az idő: most vagy soha!

Egyik kartársunk óhajta az, hogy azonnal egy esztergom-főegyházmezei kath. tanítóegyesület alapításához fogjunk. Nagy fába vágnók a fejszét, uraim, véleményünk szerint ez az út nem helyes; helyesebb ez: fogjunk először kath. tanítóköri, illetőleg egyletek alapításához vidékek, helyesebben főesperességek szerint. A körök egyesüléséből lesz egylet, egyletekből az egyesület.

Közeledik a tavasz. Ez is segítségünkre

lesz. A tavasz barátja a találkozásoknak. Fölkérjük tehát kartársainkat, sziveskedjenek lelkészeikkel ez ügy fölött értekezni s az eredményről bennünket röviden értesíteni. Jó tanácsosal szivesen szolgálunk. Fölkérjük egyszersmind a ft. lelkészkedő papságot, sziveskedjék a tanítóknak baráti jobbot nyújtani, s a kath. tanítóegyletek eszméjét sajátjukká tenni. Azt tartjuk, az egyházat kell hogy ez közletről érdekelje.

A kezdet némi könnyítésére egyik munkatársunk — alább közlendő — tervezetet is készített az alakítandó tanítóegyletek besztására nézve. Sziveskedjenek ezt is megvitatni, esetleg megváltoztatni s a megállapodást velünk közölni.

Igentisztelt munkatársunk az esztergomi főegyházmezeinek összes kath. tanítóiból **nyolc egyletet** óhajta szervezni. Tudva levőleg az esztergomi főegyházmeze **nyolc főesperességből** áll, melyek mindegyike egy-egy **egyletet** képezhetne. Az **esperesi** kerületek legyenek tanítói **körök**. E szerint volna:

1. Esztergomi főesperességi tanítóegylet: Esztergom, Bajót, Budapest, Párkány járáskörökkel. 2. Nógrádi főesperességi egylet: Szécsény, Kékkő, Vadkert járáskörökkel. 3. Selmeci főesperességi egylet: Selmec, Bozók, Drégely, Báth, Szalka járáskörökkel. 4. Barsi főesperességi egylet: Léva, Lekér, Benedek, Verebély járáskörökkel. 5. Komáromi főesperességi egylet: Komárom, Udvard, Érsekújvár, Cétény, Hédervár járáskörökkel. — Nagyszombati helynökség: 6. Nyitrai főesperességi egylet: Sellye, Tapolcsány, Radosnya, Galgóc, Ujlak, Ürmény járáskörökkel. 7. Sasvári főesperességi egylet: Sasvár, Sz. János, Csejte, Miava, Szenic, Jókeő, Kosztolány járáskörökkel. 8. Pozsonyi főesperességi egylet: Pozsonyváros, Bazin, Somorja, Dunaszerdahely, Malačka, Stomfa, Szempe, Szomolány, Nagyszombat járáskörökkel. —

Ime, előtettek fekszik kedves kartársak a tervezet, tessék azt tanulmányozni és a vidék körülményeihez képest megváltoztatva, de minden esetre akár így, akár úgy elfogad-

va, hozzánk beküldeni, hogy elhatározástokat köztudomásra hozhassuk.

A megnevezett kerületekben lakó társainkat és ügyünk minden jólelkű barátját tisztelettel kérjük, vállalják magukra az ad hoc értekezletek összehívását, hogy a megállapodás már a f. év tavaszán megtörténhessék.

Hasonló célból felkérjük a nyitrai és besztercebányai egyházmegyékben élő kath. kartársainkat is, szíveskedjenek ily irányban megindítani a mozgalmat, hogy kath. tanító társaink ott is megállapodásra juthassanak. Szívesen szolgálnánk tervezettel, de Nyitra-egyházmegyét nem ismerjük annyira. Vanak Nyitrán, Trencsénben, Zsolnán stb. érdektársaink, ezek fogják kezükbe a fonalat, és szervezkedjenek; nemkülönben besztercebányai egyházmegyében élő kath. elvtársaink is lássanak a munkához. Ott van Beszterce-, Brezno-, Körmöcbánya stb., kezdjék meg ezek a mozgalmat, a szervezkedést, és meglátjuk, hogy a jövő országos képviselői tanítógyűlés bennünket készen talál, és nem fog majd rólunk nélkülünk határozhatni, sőt indítványozhatni sem. Ott leszünk. Hogy pedig ott lehessünk, tenni kell; a ki kezeit ölbe rakja, az otthon és hoppon marad. Nehogy elmaradjunk, de még csak hogy el se késsünk: kartáristok szól egy nyelven ugyan, de ezeknek, — szervezkedjünk.

*Zelliger József.*

### **Egyleti élet.**

(Utmutatásul a kérdéses tanító-egyletek szervezkedésére közöljük a következő alapszabályokat.)

#### **A . . . . . katolikus tanítóegylet alapszabályai.**

I. A . . . . . katolikus tanítók az 1868. évi XXXVIII. t. c. 147-ik, valamint a nmlt. magyar püspökök elaboratumának 9. és 10. §-ai értelmében tanítóegyletté alakulnak.

II. Az egylet címe: „ . . . . . katolikus tanítóegylet.”

III. Az egylet célja:

A katolikus keresztény népnevelés előmozdítása; 1-ór Önképzés által; mire nézve az egyleti gyűlések alkalmával tartandó mintatanítások, írásbeli

dolgozatok és azok feletti értekezések, a taneszközök és tanszerek ismertetése, az iskolai életben előforduló hiányok, hibák földerítése, azok orvoslása feletti értekezések, és egy egyleti könyvtár alapítása szolgálnak eszközül. 2-ór Segélyezés által; e célból:

a) egy oly tőkének alapítása, melyből a szükségben élő tanító családja segélyt nyerhessen;

b) az esztergomi érseki főmegyében már létező nyugdíjalap pártfogolása.

IV. Az egylet nyelve: kizárólag a magyar.

V. Az egylet védnöke: a főmagasságu és főtisztelendő bibornok, hercegprimás ő eminentiája.

#### **VI. Az egylet tagjai:**

Az egylet áll: rendes, pártoló és tiszteletbeli tagokból.

1. §. Rendes tagja lehet az egyletnek az . . . . . környékébe eső, nevezetesen: az . . . . . — . . . . . esperességi kerületekben működő kath. nép-, felső nép-, polgári iskolai és óvodai tanító és tanítónő, ki az egylet alapszabályai értelmében annak tagja lenni óhajt.

2. §. Alapító tag, ki egyszer mindenkorra 15 frtot, vagy három éven át évenként 5—5 frtot fizet az egylet pénztárába.

3. §. Pártoló tag, ki évenkénti 2 frt. lefizetésére kötelezi magát.

4. §. Tiszteletbeli tagokat az egylet közgyűlése választ csakis kiérdemült tanítókat, vagy a kath. népnevelés terén érdemeket szerzett egyéneket.

#### **VII. A rendes tagok kötelezettségei:**

1. §. Minden rendes egyleti tag évenként 2 forintot fizet előre az őszi gyűlés alkalmával, melyből a szükségesek fedezése után 50 kr. a könyvtárra, 50 kr. a segélyalapra és az esetleges maradék, mely a számadás után mutatkozik, mindig a segélyalap tőkájéhez csatolandó.

2. §. Az oly egyleti tag, kinek évi javadalma 300 frtig nem terjed, csak 50 krnyi befizetésre köteleztetik.

3. §. A mely rendes tag évi 2 frtnyi, illetőleg 50 krnyi tagdíját kétszer egymásután az elnök felszólítására sem fizetné meg, azon az összeg bíróság útján behajtandó és az illető az egyletből kizárható.

4. §. Minden rendes tag tartozik az egyleti gyűlésen megjelenni. Elmaradását tartozik indokolni, mely indok elfogadhatása felett a gyűlés határoz. A kellőleg nem indokolt elmaradás . . . frtnyi bírsággal büntetetik, mely bírság bíróság is behajtható. Az ily büntetésekből bejött pénz a segélyalaphoz csatoltatik.

5. §. A mely rendes egyleti tag az egyletből ki akar lépni, tartozik kilépési szándékát az egyleti gyűlés alkalmával vagy személyesen vagy írásban az egyleti elnöknek bejelenteni, s kilépése csakis azon naptól számítatik, — tagdíját azonban azon évre tartozik megfizetni.

VIII. Az egyesület gyűléseiről.

1. §. Az egyesület évenként két gyűlést tart, u. m. az év őszi és tavaszi szakában.
2. §. A gyűlés határnapja mindenkor az elnök által adatik tudtul az egyesület tagjainak legalább harminc nappal megelőzőleg, mely tudósítás meghívóul tekintendő egyszeresmind.
3. §. A gyűlés helye: . . . . . mint központ.
4. §. Az egyesület éve az iskolai szünetekkel július hóban kezdődik.

IX. Az egyesület tisztviselői:

Az egyesület titkos szavazás útján választja tisztviselőit, és pedig: egy elnököt, egy alelnököt, két jegyzőt, egy pénztárnokot, egy ellenőrt és egy könyvtárnokot, mindannyit három évre.

X. A gyűlés teendői:

1. §. A munka beosztás, a pénztárnok számadásainak megvizsgálása, az eredmény pontos összeállítás az egyesület jegyzőkönyvében és annak nyilvánosságra hozatala valamely szakközlöny hasábjain.
2. §. A gyűlés pályakérdéseket tűz ki kidolgozás végett, egyébiránt szabadságában áll minden tagnak bármily tanügyi munkát készítése és az a fölötti értekezés.
3. §. A mintatanításokat illetőleg a tagok önkényes jelentkezése váratik, nem jelentkezés esetében az elnök szólít fel erre egyeseket, kik a felhívásnak engedni tartoznak.
4. §. A munkálatok és mintatanítás megbirálásának módozatáról határozni a megalakult egyesületi gyűlés teendője lesz.
5. §. A jónak ítélt dolgozatok az egyesület könyvtárában helyezendők el, ellenben a gyengébbek — hibáik hátriva, és a hibák észrevehető megjelölése mellett a készítőnek vissza adatnak.
6. §. Kiténtetésül a legjobb munkát készítője az egyesületi jegyzőkönyvben dicsértetik meg; ellenben megrovásnak a dolgozatokat illetőleg helye nincs.
7. §. Minden egyesületi rendes tagtól megváratik, miszerint iskolájában az előforduló nevezetesebb mozzanatokat pontosan jegyezze, különösen az iskolai felszerelés körül történeteket, vagy a gyermekek életében előforduló kiválóbb jelenségeket, a javítás körül használt módokat, büntetéseket és jutalmazásokat s az ezekből származott eredményt, s azokat az egyesületi gyűlésen előterjessze.

XI. A tisztviselők hatásköre.

1. §. Az elnök az egyesületet kifelé, a hatóságok és egyesek irányában képviseli; a gyűlést egybehívja, abban a tanácskozásokat vezeti, a tárgyalási rendmenetére felügyel, az eltérőt figyelmezteti, s ha szükséges, elvonja tőle a szót; az ülést bezárja, az alelnökkel hitelesíti a jegyzőkönyveket, végrehajtja a gyűlés határozatait, utalványozza a megszavazott összegeket, szükség esetén az egyesületi gyűlés utólagos jóváhagyása mellett azonnal intézkedik; az év utolsó

gyűlésén a lefolyt eseményekről és az egyesület működéséről jelentést ad.

2. §. Az alelnök az elnök akadályoztatása esetében azt helyettesíti; s az 1. §. alatt jegyzett jegyzőkönyv hitelesítését az elnökkel eszközözi.

3. §. A jegyzők felváltva vezetik a gyűlés jegyzőkönyveit, s azoknak értelmében, vagy az elnök rendelete folytán kezelik a levelezéseket és az egyesület nevében szóló kiadványokat.

4. §. A pénztárnok kezeli az egyesület vagyonát, kifizeti az utalványozott és az ellenőr által ellenjegyzett összegeket; átveszi és nyugtatványozza s az ellenőrrel ellenjegyztetni az egyesület javára befolyó pénzüsségeket és járulékokat. A bevétel és kiadásokról nyilvános naplót vezet, a hátralékokról és egyéb követelésekről pontos jegyzéket tart; a hátramaradottakat a gyűlés elé beterjeszti, s a pénztár épségéről erkölcsileg és anyagilag felelős.

5. §. Az ellenőr ellenjegyzti az egyesület jövedelmeit, kiadásait, s az egyesületi gyűlésen meghatározott vagy az elnök által kiadott utalványokat kifizetés előtt láttamozza.

XII. A tagok jogai.

1. §. Minden rendes tagnak joga van a gyűlésben indítványt tenni, a szavazásban résztvenni, és a segélyt igénybe venni; ehhez azonban az egyesületi gyűlés javaslatba hozatala és a segélynek megajánlása szükséges.

2. §. Az alapító, pártoló és tiszteletbeli tagok a testület minden jogaiban részt vehetnek, kivéve a tisztviselést és segélybeni részesülést.

XIII. Érvényes határozat hozatalára a jelenlevő tagok szavazat többsége szükséges.

XIV. A közfelkiáltás útjánai választások vagy határozatok érvénytelenek.

XV. Mind a választások, — mind a határozatok hozatalánál kizárólag a titkos szavazás alkalmazandó.

XVI. Ha netalán az egyesület feloszlanék, az egyesületi vagyon az Esztergom érsek megyében már létező nyugdíj alaphoz csatolandó. —

## Vegyes.

— A jótékonyágában kitogyhatatlan Bibornok-érsek ő eminentiája legújában 106,200 frtnyi különféle célú alapítványokat tett.

— Ő Nagyméltósága a nyitrai püspök ur, ki kezdet óta kiváló figyelmére méltatta lapunkat s kinek ezért leghálásabb köszönetünket nyilvánítjuk, a következő nyitra-egyházmegyei néptanítók számára méltóztatott egész évre előfizetni: Illvai Nándor, Geszthe, — Szulló György, Missen, — Banyák Rezső,

Bossáca, — Mittúch István, Kochanóc, — Galbavy István, Driethoma, — Jancsina István, Felső-Szucsá, — Bizik János, Vöröskeő, — Bella Antal, Zubák, — Dvorszky Antal, Púchó, — Halúszka Ferenc, Rjecsicsa, — Csajda István, Rakova, — Gázsó József, Felső-Motesic, — Jakab Antal, Baán, — Kutvasszer Imre, Nagy-Sztrice, — Augusztiny László, Csávoj, — Strba Ignác, Lelóc, — Droszt Antal, Rudna, — Stanyik Imre, Podivor, — Tuma Ferenc, Cabaj, — Svanyo János, Horelica, — Humaj Ferenc, Nyitránovák, — Bjelik Jusztin, Molnos, — Burian Imre, Nagy-Bossán, — Korbán Vendel, Kollárovic.

— Összehasonlító adatok a pozsonymegyei tankerület 1881. és 1880. évi népoktatási állapotaiból. Az iskolák száma szaporodott 1881-ben 6-al, a tanköteleseké 781-el helyesebb összeírás folytán, ehhez képest a tankötelesek a lakosság 16:3 %-át teszik, holott tavál 15:9 %-át, ilykép 1881-ben minden 6-ik lélek tanköteles; rendes körülmények között, ha t. i. a tanköteleseket összeíró közegek mind pontosan dolgoznak, már minden 5-ik személynek kellene tankötelesnek lennie; 1881-ben 1391-el vagyis 1:42 %-al járt több iskolába, mihez képest az iskolába nem járók száma 880-al apadt; a tanfelügyelőség ugyanis szigoruan megintette azon községeket, melyekben sok igazolatlan mulasztásokat észlelt; ez idén pedig ebbeli működését sokkal nagyobb mérvben iparkodik folytatni; megjegyzésre érdemes, hogy a magyarokúl bejelentett tanulók száma csak 480-al szaporodott, még pedig csak is a németek rovására, melyek 1881-ben kevesebbek voltak mint 1880-ban, míg a tótokúl bejelentettek, bár 38-al kevesebb tisztán tótajkú iskola van, 1881-ben 1545-el szaporodtak; (nem szabad tehát bántani a kraxelhubert.) Ugyszintén télenyáron több járt 1881-ben 4397-el, mint 1880-ban, viszontag örvendetesen apadt 1881-ben a csak télen járó száma az előbbi évihez képest 3006-al, ami arra mutat, hogy a szorgalomidő sokkal jobban tartatott meg 1881-ben mint 1880-ban. Igaz ugyan, hogy

1881-ben 20,083 félnapi mulasztással több volt mint 1880-ban, hanem ez is csak inkább a jobb iskolázás mellett bizonyít, minthogy kitünt, hogy a tanítók és iskolaszékek utóbbi időben pontosabban vezetik a mulasztási naplókat s erélyesebben látnak legalább a dorgáláshoz a hanyagok ellenében. Olvasni megtanult 462-vel, olvasni-írni 359-el több 1881-ben, mint 1880-ban. A tantermek száma 1880-hoz képest 6-al szaporodott, a faiskoláké 11-el, a könyvtárak köteteié 2905-el, az iskolai takarékpénztáraké 3-al, de csak 55 frt több betéttel; a fekete író tábláké 21-el, a fali térképeké 51-el, a földgömböké 7-el. A tanítók száma általánoson csak 9-el szaporodott, fogyott az oklevéllel nem bírók száma, de 30-al emelkedett a segédtanítóké; látszik, hogy a szorult időviszonyokhoz képest segítenek magukon a községek kevesebb javadalmazással is beérő tanerőkkel, melyekből elég áll rendelkezésre, úgy hogy más hivatásra is kénytelenek menni. A taneredmény 1881-ben kevésbé kielégítő, mint 1880-ban, habár 13-al több iskolában teljesebb volt a tanterv és tanmód; egyrészt persze a jogosult szigorúbb megítélésnek is volt helye, úgy hogy 50-el több iskolában észleltetett megállapodás, és 25-el kevesebb iskolában haladás, mint 1880-ban. Az iskolákra fordított költségek az 1880. éviéknél 21,814 frttal magasabbak, még pedig a falusi néptanítók, mint egyúttal kántorok javára, míg a többi kiadási rovatoknál, kivévén a szegény tanulók segélyezésére fordított 198 frt többletet, 1881-ben apadás mutatkozik. A 3 tanítóképezdéből kikerült 1880-ban 86, 1881-ben 83 okleveles elemi népiskolai tanító (körülbélül fele nőtanító); ezek nagy számok, s ha ez évenként így folytattatik, nem lesz már távol azon idő, hogy tanerőink száma hazánkban teljesen fedezendik a szükségletet. Bárcsak a tanerők számának szaporodtával egyenlő lépést lehetne tartanunk az iskolák számának szaporodásával; mert igen sok iskolára lenne még szükségünk, még pedig Pozsonymegyében legalább is

annyira, mint amennyit 3 képezdeje tanítókká képesít, — ha tekintjük, hogy 528 tanterem közül 415-ben jut egy tanulóra kevesebb 1 □méter térfogatnál és hogy 700 mindennapi tanköteles gyermek épen nem látja ssha sem az iskolát. No de ne várjunk semmire, ne bizzunk semmibe, hanem tegyünk, amit, s ahol tehetünk, s az Isten is meg fog segíteni!

P. S.

— Néhai Garfield elnöknek, ki mint tudva van, buzgó keresztény, mély gondolkodó és kiváló államférfiú volt, egy mondatát a többi közt azért idézzük itt, hogy tisztelt olvasóinknak a boldogult nagy szelleméről némi fogalmuk legyen; azt mondja ugyanis egyik beszédjében: „A világtörténelem egy isteni hősköltemény, melyben minden egyes nemzet története egy-egy ének, és minden egyik férfi annak egy-egy szava; strófái átnyúlnak a századokon, és dallamaik noha hadi ágyúk s elhaló férfiak rúthangjai által megzavarodtak, de a szelid lélekkel hallgatódzó kereszténynek, bölcsésznek és történésznek mintegy isteni dalokban látszanak áthuzódni, melyek bizony jó reményekről szólnak.“ — Nemde, mély jelentőségű gyönyörű szavak, lelket emelő magasztos gondolatok, melyek élénk tanúbizonyságot tesznek arról, hogy teremtőjük, mint minden ritka nagy jellemű férfi, rendületlenül hitt az Istenben és az emberiségben!

— Új iskolai takarékpénztárt Pozsonymegyében, Búr Szt. Miklóson állított föl Diamant Miksa, ottani tanító úr; ezen iskolai takarékpénztár ezúttal a 7-ik Pozsonymegyében.

— Troján Mari oklev. tanítónő birtokába ment át m. hónappal Chrobog Emma legtekintélyesebb gyermekkertje Pozsonyban; Troján Mari kisaszony ezelőtt a Csorba-féle leánytanintézetnek Nagyszombatban volt tanítónője, vele kilépett Belezna y A marantha, oklev. gyermekkertész is Csorba intézetéből s együtt karöltve vezetik az új intézetet, melyben elismert derék működésük mindenesetre hálsabb térben mozog.

— Iskolák jótévi. A kir. tanfelügyelő

úr évi jelentéséből közöljük azon kegyes jótévi neveit, kik 1881. évben iskolai célokra áldoztak: Meticza József, valtasúri lakos, végrendeletileg 100 frtot; — Alexander Erzsébet, nagysúri lakosnő, végrendeletileg 30 frtot; — Mészáros Rozália, taksónyi lakosnő, végrendeletileg 45 frtot; — a valtasúri r. kath. hitközség tagjai iskolai célra 65 frtot gyűjtöttek maguk közt; — a modorvárosi olvasókör a magyar nyelvben legnagyobb előmenetelt tanusított tanulók számára 20 frtot adott; — Schmogrovich Károly, bazini lakos, szegény tanulók számára 20 frtot; — Meiszl Ferenc, bazini lakos, ugyanazoknak 10 frtot; — Mráz István, pudmerici plebános, szegény tanulóira 4 frtot; — Bernkopf Alfonz, haszprunkai plebános, egy általa rendezett színi előadás 34 frt jövödelmét szegény gyermekek fölségélyezésére; — Stampfel Károly, pozsonyi akad. könyvkereskedő, pozsonyvárosi kath. tanulók számára 100 db ifjusági iratot; — Nagy Imre, pudmerici körjegyző, szegény gyermekek számára 5 db könyvet; — anagyszombati ág. ev. egyházközség 25 éves jubilaemát ünnepelyt főtanítóját 150 frtban részesíté. — Magas adakozók közül fölségünk 100 frttal járult a kajali ág. ev. egyházközség iskolaháza építéséhez; a bibornok, herceg-primás főmagassága alapítványából segélyt nyertek: a nagyléghi tanító 80 frtot, a vajkai tanító 60 frtot, s a prukki tanító 40 frtot. Jutalmazza Isten mindnyájukat az örök életben!

— Paedagogiai történeti naptár. 1882. jan. 23. † 71 éves korában Rácz Antal, nagyszombatvárosi kisdédővő 42 évi fáradszatlan s buzgó működése után. — 1875. jan. 23. † Lupis János, cs. kir. tengerészeti kapitány Majlandban, a torpedo feltalálója. — 1876. jan. 28. † Deák Ferenc, a „haza bölcse“ Budapest. — 1446. febr. 2. † Feltre Győző; elve: „A szeretetben gyökerezdik a tanító működésének istensége. — 1871. febr. 3. † Br. Eötvös József; legnevezetesebb műve: az 1868. é. XXXVIII. te — 1878. febr. 7. † IX. Pius, római pápa. — 1808. febr. 8. \* Zimmermann Jakab tr. Vácon. — 1789. febr. 9. \* Gabelsberger F. X., a német gyorsírászat feltalálója. — 1823. febr. 9. \* Mennyei József, Kis-Dovorányban, Nyitra megyében; legnevezetesebb műve: „Nevelés és tanítástan“ 3 kötetben; a „Népnevelő“ lap szerkesztőjének egykori tanára, jelenleg vas megyei kir. tanfelügyelő. — 1804. febr. 12. † Kant Manó Königsbergában. — 1812. febr. 12. \* Peregriny Elek Gálszéczen, Zemplén megyében; gf Andrassy Gyula egykori nevelője s később a nevelészet egyetemi tanára. — 1490. febr. 14. \* Trotzen-dorf Bálint, Görnitz mellett Trotzen-dorf faluban, atyja Friedland volt; † 1556. Liegnitzben; emlékszóbrán a következők állanak: „Fájdalom, hogy a világban, mely oly sokszor hálátlan, a legtöbb tanítónak az a jutalma, hogy szegényül hal el.“ —